

Privat-offentlig samverkan; kan det vara lösningen på Sveriges bristande försörjningsberedskap?

Under covid-19-pandemin uppstod det en akut brist på skyddsmateriel för de som arbetade med att hantera krisen. Liknande situationer med brist på fysiska resurser har uppkommit även under tidigare kriser och därför undersöks i rapporten om privat-offentlig samverkan (POS) kan vara en lösning på problemet.

Förutom att beredskapslager är låsta till en specifik kris, kan det dessutom anses förlegat att bygga beredskap på lagerhållning både ur ett ekonomiskt och ett hållbarhetsperspektiv. Trots detta kommer vi inte ifrån att en kris ställer ökade krav på tillgång till materiel av olika slag.

Lärdomarna från covid-19-pandemin bör i vår mening inte resultera i lösningar för att enbart hantera en likadan kris, för om nästa kris inte är en pandemi, hur ska den då hanteras om resurser enbart prioriterats till att rusta upp beredskapslager inför en ny pandemi? Detta examensarbete undersöker därför hur resursefterfrågan kan hanteras med hjälp av POS som komplement till beredskapslager. En strategi som vi tror skulle innebära större flexibilitet.

Generellt drivs privata företag främst av ekonomiska incitament och med hänsyn till detta krävs överenskommelser och avtal för att kunna nyttja företagets resurser vid kris. Vill man implementera POS kan man fundera på vilka andra incitament det finns för privata företag att delta?

För att besvara denna frågeställning och för att utveckla en modell för hur POS kan appliceras inom försörjningsberedskapen, genomfördes en litteraturstudie och en intervjustudie. I intervjustudien medverkade privata och offentliga aktörer som deltagit i hanteringen av covid-19-pandemin.

Av incitamenten som presenterats under intervjuerna bedömer vi att det, utöver ekonomisk ersättning, är den goda viljan, kontinuitet i produktion och att ha en röst i utformningen av försörjningsberedskapen sannolikt är de faktorer som mest skulle främja ett ökat intresse från privata aktörer.

Modellen som utarbetades för POS baseras på deltagarnas frivillighet och bör inledas med att de offentliga aktörerna på regional nivå gör en kartläggning över vilka företagsresurser som finns i området. Kartläggningen borde sedan mynna ut i ett näringslivsforum. I forumet skulle behov och resurser kunna diskuteras och matchas så att samverkan kan resultera i beredskapsavtal. Andra viktiga aspekter med näringslivsforumet är, i vår mening, att etablera kontaktvägar inför kommande kriser.

Beredskapsåtgärderna kommer oundvikligen innebära kostnader, som behöver finansieras. En lösning skulle kunna vara att inrätta en försörjningsberedskapsfond vars tillskott kommer ifrån skatteintäkter öronmärkta för beredskapen.

Det krävs mer forskning inom området, men vår rapport bidrar med en fingervisning om hur POS skulle kunna implementeras och idén bemöttes med positivitet från såväl privat som offentlig sida.

Elin Axelsson och Siri Westermark, Lund 2021
Civilingenjörsprogrammet i Riskhantering
Lunds Tekniska Högskola